

unora mai importante, cum ar fi cele din Jimbolia, Aradu Nou, Lipova-Radna sau Zăbrani. Dat fiind faptul că majoritatea membrilor formațiunilor voluntare erau de confesiune romano-catolică, trebuie observat că pompierilor le revenau și alte obligații, strâns legate de obiceiurile religioase practicate la diferite sărbători. Astfel, ei făceau gardă de onoare la mormântul lui Isus, de Paști, trăgeau focuri de armă la Înviere, participau la procesiunea din Săptămâna Patimilor și a Învierii. S-a apelat la pompieri și pentru organizarea unor petreceri sau spectacole, ale căror beneficii au fost folosite de cele mai multe ori pentru achiziționarea unor pompe și a altor utilaje pentru dotarea remizelor de pompieri.

La sfârșitul perioadei interbelice se constată și în mediul rural tendința – cum am putut remarca și la marile formațiuni de pompieri din România – ca instruirea pompierilor voluntari să se facă în cadrul unui program politic și paramilitar, fenomen care s-a evidențiat în special în anii din preajma declanșării celui de-al Doilea Război Mondial.

În mediul rural s-au folosit, și în județul Arad, până în anii '50 - '80 ai secolului al XX-lea, pompe manuale trase de cai, scoase din uz odată cu înființarea unor grupuri și secții de pompieri cu caracter supraregional. Potrivit „modei” încetățenite în ultimii ani, aceste pompe au fost expuse în locuri publice, în special în fața primăriilor sau în spațiile verzi amenajate în centrul comunelor.

La prima vedere, această practică poate fi considerată un lucru pozitiv, sub aspect cultural-instructiv, oferind o atracție cu iz nostalgic. În acest scop, pompele au fost de multe ori revopsite, dar de regulă fără a se îndepărta în prealabil vechile straturi de vopsea și rugină. Pentru ca aceste pompe să fie în siguranță, unele (de ex. pompa manuală din Sânpetru German) au fost îngrădite cu gard metalic, o inițiativă lăudabilă, dar foarte rar s-au luat măsuri să fie ocrotite și împotriva intemperiilor.

Chiar dacă frecvența acestei categorii de patrimoniu tehnic mobil este relativ mare în comparație cu altele, este de datoria noastră s-o păstrăm pentru generațiile viitoare.

Neexistând evidențe oficiale la nivel de județ, ca să nu mai vorbim la nivel național, și nici alte informații centralizate pentru această categorie de patrimoniu tehnic, din județul Arad avem următoarele exemple, convinși fiind că există și altele, pe care nu le-am întâlnit pe parcursul investigațiilor noastre:

Fig. 444. Arad (cartierul Aradu Nou). *Statuia Sfântului Florian* (Foto: 2012)

Fig. 445 a – b. Aluniș – Traunau (jud. Arad). *Cele două pompe manuale pe trăsură hipo* (Fotografii: înainte de 1990)

Ne-au parvenit două fotografii din comuna **Aluniș** – Traunau, reprezentând două pompe manuale, dintre care una este un model mai „arhaic”, mai rar întâlnit în tipologia pompelor manuale. Montată pe o trăsură hipo, cu șasiu de lemn, fără suspensie, pompa se distinge prin bazinul plasat sub șasiu, cele două pistoane montate vertical la mare distanță fiind acționate de un balansier din lemn, de construcție foarte simplă (Fig. 445 a). Cealaltă pompă manuală, montantă tot pe șasiu de lemn, după aspect pare să fie un produs al fabricii TARNÓCZY din Budapesta (Fig. 445 b).

În curtea sediului Formației Civile de Pompieri din **Bocsig** se poate vedea o pompă manuală montată pe trăsură hipo cu suspensie arcuri și bazinul din tablă de oțel plasat între pompa propriu-zisă și bancheta pentru servanți, cu balansier rabatabil. Ea se înscrie în seria pompelor construite la „Întreprinderea Metalurgică Aiud” prin anii 1955-1957 (Fig 446).

La **Ghioroc** este expusă o pompă manuală de stins incendii în fața primăriei. Nepăstrându-se plăcuța cu marca de fabricație, nu cunoaștem firma producătoare și nici modelul (adică anul de fabricație). Pompa, cu bazin propriu de apă, din tablă nituită, este montată pe o trăsură hipo, având în față o capră dublă pentru servanți; pistoanele

Fig. 446. Bocsig (jud. Arad). *Pompa manuală fabricată la „Întreprinderea Metalurgică Aiud” în curtea Formației Civile de Pompieri* (Foto: 2010)

Fig. 447. Ghioroc (jud. Arad). *Pompa manuală expusă în fața Primăriei* (Foto: 2014)

Fig. 448 a – b. Ghioroc (jud. Arad). *Steagul Asociației Pompierilor Voluntari din anul 1898* (Complexul Muzeal Arad)

poziționate în V sunt acționate de un balansier confecționat din oțel forjat; recipientul de presiune este de formă sferică, dar, fiind vopsit, nu știm din ce material este făcut (Fig. 447). Pompa făcea parte din dotarea Asociației pompierilor voluntari, înființată cel târziu în anul 1898, de când datează steagul formației (Fig. 448 a - b).

Una dintre cele mai reprezentative și bine păstrate remize de pompieri din țară se găsește în piața orașului **Lipova**. Piatra de temelie a acestei construcții s-a pus în 13 martie 1887. În 1889 remiza este extinsă cu două anexe: o magazie și un grajd pentru caii folosiți la tracțiunea atelajelor. Etajul remizei, construit inițial din scânduri, este înlocuit în anul 1923 cu zidărie masivă (Fig. 449 a – b).

Din monografia dedicată Asociației Pompierilor Voluntari din Lipova, publicată în anul 1937, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la înființare, aflăm o serie de amănunte despre introducerea uniformei obligatorii a pompierilor, în anul 1869, un accesoriu fiind insigna cu reprezentarea Sfântului Florian. Inițial, uniforma se purta la paradă, dar peste câțiva ani cascheta de paradă a fost înlocuită cu casca de protecție. Utilajele pentru stingerea incendiilor au fost achiziționate tot în anul 1869, constând din câteva pompe de aspirație și refulare, la care s-au adăugat, în anul 1876, opt scări cu cârlig și un car pentru transportul ustensilelor, în 1886 două pompe manuale și, în anul 1888, o scară mecanică (culisantă) produsă la PATENTLEITER-FABRIC ERNST JUST - WIEN. De remarcat

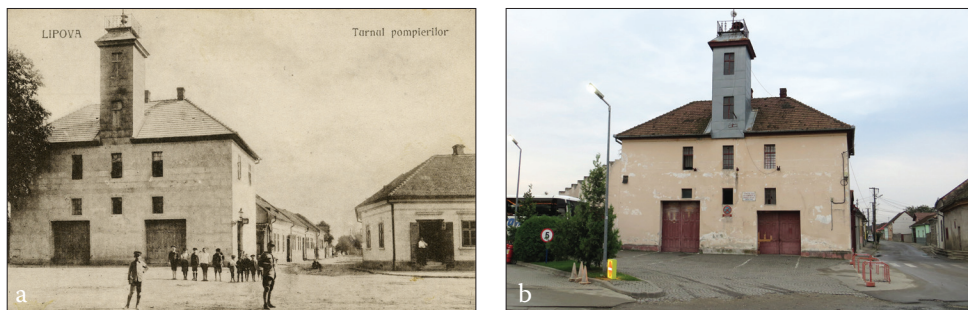

Fig. 449 a – b. Lipova (jud. Arad). *Remiza cu turnul de pompieri*, a) Fotografie din jurul anului 1925; b) *Aspectul aproape nemodificat a construcției* (Foto: 2014)

că pompierii din Lipova au intrat încă în anul 1914 în posesia unei pompe cu bioxid de carbon (acid carbonic) (vezi: p. 285, fig. 393), iar în 1928 a unei pompe montată pe automobil marca CHEVROLET, încă existentă.

Înainte existenței remizei propriu-zise, pompierii își făceau antrenamentele periodice pe un turn de cățărăt din lemn cu două nivele, amenajat în anul 1871, care a fost distus de o furtună în anul 1886. Dat fiind faptul că asociația din Lipova a fost una dintre cele mai renumite din Banat, aici s-au ținut de multe ori concursuri de exerciții între diferite formațiuni, premianții fiind răsplătiți cu cunună de laur și o secure de „ofițer” de pompier.

În anul 1888, la scurt timp după constituirea formațiunii de pompieri din Lipova, s-a constituit și corpul de pompieri voluntari din **Radna**, care a avut remiza vis-à-vis de cazarmă (str. Pompierilor, nr. 1). Construcția s-a făcut din lemn, puțină piatră și cărămidă aparentă, cu un acoperiș în două ape. Pe turnul învelit cu tablă, destul de înalt, prevăzut cu o fereastră de aerisire, pentru uscarea furtunurilor, litere din tablă amintesc data înființării „F(ormăției) C(ivile) [de] P(ompieri) 1888 (Fig. 450 a - b). Remiza are trei încăperi; cea mai spațioasă a servit pentru mașina de intervenție și piesele accesorii: furtunuri, târnăcoape, cazmale, lopeți, târgi etc.; a doua a servit ca magazie și birou, iar a treia s-a folosit pentru instruire teoretică. Din dotarea formațiunii făcea parte o pompă aspiratoare de apă din fântâni, râuri și butoaie. Starea de degradare a remizei este foarte avansată și turnul în pericol să se prăbușească.

Fig. 450 a - b. Radna (jud. Arad). Remiza cu turnul de pompieri (Foto: 2011)

Conștienți de importanța lor în lupta pentru prevenirea și combaterea incendiilor, pompierii din Radna au ridicat în parculețul din fața remizei un monument în cinstea lor. El este format dintr-un soclu impunător, zidit din piatră de carieră, având un coronament din fier forjat, cu simbolurile pompierilor: casca de protecție, cele două topoare încrucișate, scara și funia (Fig. 451).

Fără îndoială, s-au constituit formațiuni de pompieri voluntari și în alte localități mai importante de pe cursul inferior al Mureșului, dar n-am avut ocazia să intrăm în posesia unor informații mai exacte sau să întreprindem cercetări sistematice de arhivă. Unele materiale documentare ne-au parvenit întâmplător, ca de exemplu o carte poștală ilustrată din jurul anului 1900 cu strada principală din **Săvârșin**, unde se afla remiza de pompieri, demult dispărută (Fig. 452).

Fig. 451. Radna (jud. Arad). Monumentul ridicat în cinstea pompierilor în parculețul din fața remizei (Foto: 2011)

Fig. 452. Săvârșin (jud. Arad). Prima remiză a Asociației Pompierilor Voluntari situată pe strada principală (Carte poștală ilustrată din jurul anului 1900)